

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการฝึกแก้ปัญหาการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสารสำหรับพยาบาลวิชาชีพ การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบจะประเมินจากคะแนนความสามารถของพยาบาลวิชาชีพ 4 ด้าน คือ การระบุปัญหา การระบุสาเหตุของปัญหา การเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา และการเลือกวิธีแก้ปัญหา

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสมุทรสาคร มีประสบการณ์ปฏิบัติงานในแผนกต่าง ๆ ของฝ่ายการพยาบาล อย่างน้อย 2 ปี และในปัจจุบันไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารทางการพยาบาลจำนวน 85 คน

ตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างประชากรโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดขนาดของตัวอย่างประชากร จำนวน 12 คน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จะต้องมีการจัดกลุ่มเพื่อการฝึกแก้ปัญหาผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์จะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แต่ละคนในกลุ่มจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำหน้าที่ต่าง ๆ ในกลุ่ม อย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง ได้แก่ การทำหน้าที่ประธาน เลขานุการ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
2. ขอความร่วมมือจากหัวหน้าหอผู้ป่วยเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพทั้งหมดจำนวน 85 คน ทำแบบสอบถามเพื่อวัดความสามารถในการแก้ปัญหาการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสาร หลังจากสอบถามแล้วทำการตรวจให้คะแนนและแบ่งกลุ่มพยาบาลวิชาชีพออกเป็น 3 กลุ่มตามระดับคะแนนสูง (33 คะแนนขึ้นไป) ปานกลาง (17-32 คะแนน) และต่ำ (ต่ำกว่า 17 คะแนน)

3. จัดลาภพยาบาลวิชาชีพกลุ่มต่ำและปานกลางออกมาจำนวน กลุ่มละ 12 คน รวมเป็น 24 คน (2 เท่าของจำนวนตัวอย่างประชากรที่ต้องการ) โดยให้มีครบทุกกลุ่มอายุ ประสบการณ์และแผนกที่ปฏิบัติงาน

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ

1. ระยะเตรียมการ
2. ระยะทดลองใช้รูปแบบ

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ

ระยะเตรียมการได้เตรียมการ 2 เรื่อง คือ สร้างรูปแบบการฝึกแก้ปัญหาการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสารและสร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

การสร้างรูปแบบ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบโดยศึกษาดำรง เอกสารงานวิจัย และสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีในการฝึกแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการติดต่อสื่อสาร ปัญหาทางการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสาร สังเกตและสัมภาษณ์ผู้บริหารทางการพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคทางการบริหารการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสารและยกกร่างรูปแบบการฝึกแก้ปัญหาการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสาร การยกกร่างรูปแบบอาศัยแนวคิดต่อไปนี้ 1) กำหนดสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับปัญหาการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสาร และนำมาใช้ในการฝึกแก้ปัญหา 2) ใช้กระบวนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน ตามหลักทฤษฎี 3) ใช้กระบวนการกลุ่มและการระดมสมองในการฝึกแก้ปัญหา 4) ทำการพัฒนาการเรียนรู้ไปตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ 5) ใช้เกมและการเล่นเกมเพื่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่ม เสริมสร้างทัศนคติต่อการเรียนรู้และฝึกทักษะการแก้ปัญหาด้านการติดต่อสื่อสาร

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของรูปแบบ โดยหลังจากกำหนดรูปแบบการฝึกแก้ปัญหาการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสารแล้ว ได้นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 10 คน จาก

แผนกต่าง ๆ ของฝ่ายการพยาบาลทั้ง 4 แผนก และนำข้อ เสนอแนะกลับมาปรับปรุงดำเนินการ สร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

รูปแบบมีลักษณะเป็นขั้นตอนการฝึก 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 สร้างทัศนคติต่อกระบวนการแก้ปัญหา และฝึกทักษะวิเคราะห์ปัญหา ประกอบด้วย 3 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 การเล่นเกมกระบวนการแก้ปัญหา เป็นเกมแก้ปัญหา การต่อภาพ แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แจกภาพให้กลุ่มละ 1 ภาพ ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันประกอบ ประเมินผลจากการต่อภาพได้เสร็จและถูกต้องภายในเวลา 15 นาที และสามารถอธิบาย กระบวนการแก้ปัญหาได้ถูกต้อง ใช้เวลาทั้งหมด 30 นาที

กิจกรรมที่ 2 ให้ความรู้เรื่องกระบวนการแก้ปัญหาและการ วิเคราะห์ปัญหาโดยใช้ แผนการสอนชุดที่ 1 ประเมินผล โดยการสุ่มถามทบทวนความรู้ที่ละคน ใช้เวลาทั้งหมด 30 นาที

กิจกรรมที่ 3 แบ่งกลุ่ม 3 กลุ่ม เพื่อฝึกทักษะวิเคราะห์ปัญหา จากสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นปัญหาทางการบริหารการพยาบาล 1 สถานการณ์ ประเมินผล โดยการอภิปราย ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่ละกลุ่ม และประเมินความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม ใช้เวลาทั้งหมด 40 นาที

ขั้นตอนที่ 2 สร้างทัศนคติต่อกระบวนการติดต่อสื่อสารและฝึกทักษะวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การเล่นเกมกระบวนการติดต่อสื่อสารเป็นเกมปัญหา การรับรู้เนื้อหาของสาร แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม แจกอุปกรณ์เป็นภาพศิลป์ 1 ภาพ ให้แต่ละกลุ่ม ช่วยกัน เขียนคำบรรยายภาพ และอธิบายความหมาย ประเมินผล โดยสุ่มถามที่ละคนให้สรุป ผลการเรียนรู้ ใช้เวลา 30 นาที

กิจกรรมที่ 2 ให้ความรู้เรื่องกระบวนการติดต่อสื่อสาร โดยใช้แผน การสอนชุดที่ 2 ใช้เวลา 30 นาที

กิจกรรมที่ 3 แบ่งกลุ่ม 3 กลุ่ม ฝึกทักษะวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ สาเหตุของปัญหา จากสถานการณ์จำลองซึ่งเป็นปัญหาทางการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อ สื่อสาร 1 สถานการณ์ ประเมินผล โดยการอภิปรายผลที่ละกลุ่ม และประเมินความสนใจร่วม กิจกรรมกลุ่ม ใช้เวลา 40 นาที

ขั้นตอนที่ 3 ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 อภิปรายประสบการณ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหา ใช้เวลา 15 นาที

กิจกรรมที่ 2 สาธิตการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง ใช้เวลา 20 นาที

กิจกรรมที่ 3 แบ่งกลุ่ม 3 กลุ่ม ฝึกทักษะวิเคราะห์ทางเลือกในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง ประเมินผลโดยการอภิปรายผลของแต่ละกลุ่มและประเมินความสนใจร่วมกิจกรรมกลุ่ม ใช้เวลา 30 นาที

สร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

เครื่องมือมี 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตามกระบวนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน จากสถานการณ์จำลองปัญหาซึ่งครอบคลุมปัญหาทางการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสาร เกี่ยวกับทักษะการส่งและรับสาร ช่องทางการสื่อสารและเนื้อหาของสาร กระบวนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ การระบุปัญหา การระบุสาเหตุของปัญหา การเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหาและการเลือกวิธีแก้ปัญหา ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาค้นคว้า เอกสารงานวิจัย วารสาร รวมทั้งการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงจากผู้บริหารทางการพยาบาล และพยาบาลวิชาชีพ รวบรวมได้ 10 สถานการณ์ ผู้วิจัยคัดเลือก 4 สถานการณ์ เป็นสถานการณ์เกี่ยวกับทักษะการส่งและรับสาร 1 สถานการณ์ การใช้ช่องทางการสื่อสาร 2 สถานการณ์ และเนื้อหาข่าวสาร 1 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีข้อความถาม 4 ข้อ วัดความสามารถในการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน แต่ละข้อความกำหนดเกณฑ์คำตอบได้ 3 ระดับ ตอบถูกและครบถ้วนที่สุดได้ 3 คะแนน ตอบถูกและครบถ้วนได้ 2 คะแนน ตอบถูกแต่ไม่สมบูรณ์ได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน

ชุดที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกแก้ปัญหา เป็นข้อความสอบถามความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการทดลองฝึกแก้ปัญหา 5 ข้อ สร้างขึ้นโดยศึกษาทางตำราและโครงการฝึกอบรมต่าง ๆ มีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มีระดับความพึงพอใจ 4 ระดับ คือ

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด	4	คะแนน
ระดับความพึงพอใจมาก	3	คะแนน
ระดับความพึงพอใจปานกลาง	2	คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อย	1	คะแนน
ไม่พึงพอใจ	0	คะแนน

เกณฑ์ในการพิจารณาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของพยาบาล
วิชาชีพต่อรูปแบบการฝึก จากข้อคำถามทั้ง 5 ข้อ แบ่งช่วงค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังนี้คือ

คะแนนเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 16-20 หมายถึง ความพึงพอใจระดับ
มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 11-15 หมายถึง ความพึงพอใจระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 6-10 หมายถึง ความพึงพอใจระดับ
ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 1-5 หมายถึง ความพึงพอใจระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 0-4 หมายถึง ไม่พึงพอใจ

ระยะที่ 2 ระยะทดลองใช้รูปแบบ

ทดลองใช้รูปแบบการฝึกแก้ปัญหาการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสารที่
โรงพยาบาลสมุทรสาคร ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้คือ

1. นำจดหมายจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งต่อ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมุทรสาครและรองผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมุทรสาครฝ่ายการ
พยาบาล เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัย
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองแก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ รองผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลสมุทรสาครฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และ
พยาบาลวิชาชีพ เพื่อขอความร่วมมือในการทดลองใช้รูปแบบการฝึกแก้ปัญหาและรวบรวมข้อมูล
จากผลการทดลอง

3. เสนอโครงการฝึกอบรมเพื่อทดลองใช้รูปแบบการฝึกแก้ปัญหา

4. คัดเลือกผู้สังเกตการณ์ระหว่างการทดลอง 2 ท่าน เพื่อช่วยผู้วิจัยทำการประชุมกลุ่มเพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาและคัดเลือกกรรมการตรวจให้คะแนน 3 ท่าน เพื่อความเป็นปรนัยในการตรวจให้คะแนนสอบทั้งก่อนและหลังทดลอง

5. การทดลองใช้รูปแบบการฝึกแก้ปัญหการบริหารการพยาบาลด้านการติดต่อสื่อสาร ผู้วิจัยดำเนินการโดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 ทำการ Pre-test พยาบาลวิชาชีพจำนวน 85 คน ตรวจให้คะแนนและแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ตามระดับคะแนนสูง ปานกลาง ต่ำ สุ่มตัวอย่างจากกลุ่มที่ได้คะแนนปานกลาง และคะแนนต่ำ กลุ่มละ 12 คน จากพยาบาลวิชาชีพทุกกลุ่มอายุ ประสบการณ์ แผนกที่ปฏิบัติงาน และสอบถามความสมัครใจ ได้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลอง 12 คน

5.2 ขอความร่วมมือจากหัวหน้าหอผู้ป่วย เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการทดลองฝึกแก้ปัญหา

5.3 ทำการทดลองฝึกแก้ปัญหามารูปแบบที่สร้างขึ้น โดยจัดการอบรม 3 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 3 วัน

5.4 ประเมินความสนใจของกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยและผู้สังเกตการณ์ และประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะการแก้ปัญหาจากการร่วมอภิปรายและเสนอความคิดเห็นในระหว่างการแก้ปัญหา

5.5 การประเมินผลการทดลอง

หลังจากดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการฝึกแก้ปัญหาคครบทุกขั้นตอนแล้ว Post-test เพื่อทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองภายหลังการฝึก และประเมินความพึงพอใจของกลุ่มทดลองด้วยแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกแก้ปัญหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยตนเองโดยใช้เครื่องคำนวณ ดังนี้คือ

1. แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างประชากร จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ แผนกที่ปฏิบัติงาน การได้รับการอบรมทางการบริหาร และสถานภาพสมรส

2. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลอง จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม
3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง เป็นรายด้านและโดยรวม
4. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของตัวอย่าง ประชากรที่มีต่อการฝึกแก้ปัญหาภายหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (ประกอบ กรรณสูต, 2525 : 80)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนน N จำนวน

N = จำนวนคะแนนทั้งหมด

2. t-test

$$t = \frac{\bar{d}}{Sd/\sqrt{n}}, \quad df = n-1 \quad (\text{กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 217})$$

เมื่อ d คือ ผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่

n คือ จำนวนคู่ $\sum d$

\bar{d} คือ ค่าเฉลี่ยผลต่าง = $\frac{\sum d}{n}$

$$Sd \text{ คือ } \sqrt{\frac{n \sum d^2 - (\sum d)^2}{n(n-1)}}$$

df คือ ชั้นความเป็นอิสระ

3. สูตรคำนวณหาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบ (สุภาพ วาดเขียน, 2532 : 118)

$$D = \frac{R_h + R_1}{N}$$

D_1 = ดัชนีความยากง่าย

R_h = จำนวนคนที่ทำข้อสอบ ได้ถูกต้อง ในกลุ่มสูง

R_1 = จำนวนคนที่ทำข้อสอบ ได้ถูกต้อง ในกลุ่มต่ำ

N = จำนวนคนทั้งหมด ในกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ

4. สูตรดัชนีอำนาจจำแนก (สุภาพ วาดเขียน, 2532 : 118)

$$V_1 = \frac{R_h - R_1}{N/2}$$

5. สูตรการหาค่าความเที่ยงโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (สุภาพ วาดเขียน, 2532 : 102)

$$r = \frac{N}{N-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_t^2} \right]$$

$\sum S_1^2$ = ผลรวมความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของข้อสอบทั้งฉบับ

N = จำนวนข้อคำถามทั้งหมด ในแบบสอบถาม